

Grenzen slechten voor arbeidsmarktbeleid

Laat vakmigranten van buiten de EU bijdragen aan de aanpak van de huidige en komende personeelskrapte in de langdurige zorg, specifiek voor de verplegende en verzorgende beroepen vanaf mbo niveau-3. De Adviesraad Migratie heeft dit advies uitgebracht aan de overheid. Die reageert vooralsnog terughoudend, constateert voorzitter van de Adviesraad Monique Kremer.

TEKST: FRANK VAN WIJCK FOTO: UVA

Bij ongewijzigd beleid kan het totale tekort aan verpleegkundigen en verzorgenden niveau-3 en hoger in 2031 zijn opgelopen tot ruim 85.000. Een schier onoplosbaar probleem zo lang de zoektocht naar de oplossing zich beperkt tot de Nederlandse beroepsbevolking. Het is daarom waardevol, stelt de Adviesraad Migratie, als specifieke en gerichte arbeidsmigratie van vakmigranten tot onderdeel wordt gemaakt van een breder palet aan arbeidsmaatregelen. De Nederlandse overheid dient het initiatief hiervoor naar zich toe te trekken en hierin beleid te nemen, stelt de raad.

“Wat we echter zien is dat de Haagse overheid hier zeer terughoudend op reageert”, zegt Kremer. “Ze heeft het thema arbeidsmigratie liever niet op de agenda staan. Dat is spijtig, want dat betekent dat de mogelijkheden ervan ook niet worden besproken. Ik snap best dat het een sluitstuk op de agenda is, maar er helemaal niet over denken is kortzichtig. Zorgaanbieders en uitzendbureaus onderzoeken de mogelijkheden wel. Trek het dan als overheid naar je toe.”

Een positief punt, stelt Kremer, is dat de ministeries van VWS, Sociale Zaken en Justitie steeds vaker samen optrekken in de reactie op adviezen. “Met de vakbonden, brancheorganisatie ActiZ en andere partijen hebben we ook een heel genuanceerd debat gevoerd over het onderwerp. Die nemen het dus wel serieus. Ook de beroepsvereniging van verpleegkundigen en verzorgenden liet weten dat met een frisse blik naar de zorg daarvoor kan helpen om anders naar het arbeidsmarktvragestuk te kijken.”

Twee lijnen

Aan het voorstel van de raad zitten twee kanten. Het gaat aan de ene kant om vakmigranten uit andere landen en

aan de andere kant om migranten en mensen met een migratieachtergrond die reeds in Nederland verblijven. Het aantrekkelijker maken van de zorgsector voor deze laatste groep verdient meer aandacht, omdat zij nu nog maar relatief weinig aan de slag zijn in de zorg. Slechts zeventien procent van de werknemers in de sector zorg en welzijn heeft een migratieachtergrond, ten opzichte van 25,2 procent van de gehele beroepsbevolking. “Gemeenten hebben hier wel een rol in, maar pakken die nog niet”, zegt Kremer. “En ook de zorgaanbieders zijn niet heel actief in het betrekken van deze mensen. Een houding die ze zich gelet op de huidige personeelskrapte in de langdurige zorg niet meer kunnen veroorloven. Tijdens de *Handen aan het bed*-actie gedurende de coronapandemie hebben zich honderden al in Nederland gevestigde migranten gemeld, maar slechts een paar zijn opgeroepen. Ze moeten aan allerlei kwaliteitseisen voldoen en op zich zijn die ook begrijpelijk. Maar aan de andere kant: je kunt daar ook best creatief in zijn. School ze bij bijvoorbeeld of zet ze in voor die dingen waarin ze goed zijn.”

Kunnen zorgaanbieders de culturele achtergrond van migranten als een beperking zien? Kremer ziet daar geen enkele aanleiding voor. “Ook autochtone Nederlanders kunnen heel verschillende culturele opvattingen hebben”, zegt ze. “We doen net of dat geen issue is maar dat is het natuurlijk wel. Iedereen die in de zorg werkt, heeft ermee te maken dat je moet kunnen omgaan met iemand die anders is dan je zelf bent.”

Partnerschappen

Dan die andere kant van het verhaal: het aantrekken van arbeidsmigranten uit landen buiten de EU. Als zorginstellingen of rekruteringsbureaus dit willen, is het zaak dat het goed en zorgvuldig gebeurt door middel van

partnerschappen met zendende landen, stelt de raad. Belangrijke onderdelen hiervan zijn een stabiele meerjarige financiering, bilaterale afspraken over werving en diplomawaardering en inzet op versterking van de gezondheidszorg van het zendende land.

“Begin liefst op regioniveau”, zegt Kremer. “Betrek huisvesting erbij en richt de opleiding ook op de mensen die in het zendende land blijven werken. Dan doe je ook wat terug voor de zorg in dat land en wordt het niet alleen maar mensen weghalen. Zulke projecten komen nu nauwelijks tot stand. Organiseer het gewoon.”

Beleid zit in de weg

De raad stelt dat het huidige arbeidsmigratiebeleid niet geschikt is om langs de hierboven beschreven lijnen op een zorgvuldige en verantwoorde manier verpleegkundigen en verzorgenden aan te trekken uit niet-EU landen. Het restrictieve beleid biedt onvoldoende waarborgen om de rechten van arbeidsmigranten te beschermen

en misstanden te voorkomen. De brede welvaartsbenadering biedt een goed uitgangspunt voor zorgvuldig arbeidsmigratiebeleid, omdat ze rekening houdt met het ‘hier en nu’ (de rechten van arbeidsmigranten en de ontvangende samenleving, ‘later’ (de gevolgen op de lange termijn) en ‘elders’ (de impact op zendende landen).

“Probleem is ook dat arbeidsmigranten uit niet-EU landen hier komen op studievisa”, zegt Kremer. “Dit brengt een beperking met zich mee over hoeveel ze mogen werken en geeft onduidelijkheid over de vraag of een stage wel of niet wordt betaald. De route die deze problemen omzeilt – de route van arbeidsmigratie dus – zit gewoon dicht. Tenminste, voor de mbo-3 en hoger doelgroep waarover wij het in ons voorstel hebben. Voor artsen geldt dit niet, die kunnen wel gewoon in Nederland komen werken als ze aan de inkomenseisen van kennis-migratie kunnen voldoen.”

Stap zetten

De eerste stap die nu moet worden gezet, stelt Kremer afsluitend, is inzetten op partnerschappen met zendende landen waarin kan worden aangesloten bij regionale processen. “Hierin ligt een taak voor gemeenten, werkgevers en mbo- en hbo-instellingen, ondersteund door het Rijk. De EU heeft de aandacht voor die partnerschappen op de agenda gezet. Er is dus vanuit Europa geld om zulke partnerschappen vorm te geven. In de kern ligt hier een vraag onder die ons allemaal een keer gaat raken: wil je – als je zorg nodig hebt – iemand die je helpt, of wil je niemand die je helpt?”

Het rapport *Zorgvuldig arbeidsmigratiebeleid. Hoe de langdurige zorg profijt kan hebben van vakmigranten* is te downloaden via de website van de Adviesraad Migratie: Adviesrapport ‘Zorgvuldig arbeidsmigratiebeleid. Hoe de langdurige zorg profijt kan hebben van vakmigranten’ | Rapport | Adviesraad Migratie. <<